

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosa
mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus

JELENTÉSE

az AJB-1151/2023. számú ügyben
a Kiskunhalasi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet látogatásával
összefüggésben (utóvizsgálat)

*Előadók: dr. Sárközy István
dr. Mézes Norbert*

Érintett szerv: Kiskunhalasi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet

2023.

**Az alapvető jogok biztosa mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus
Jelentése
az AJB-1151/2023. számú ügyben**

Előadó: dr. Sárközy István

Összefoglaló

A nemzeti megelőző mechanizmus utóvizsgálatot végzett a Kiskunhalasi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben. Az utóvizsgálat célja a 2020. évi látogatás kapcsán megfogalmazott ajánlások megvalósulásának ellenőrzése, illetve az azóta eltelt időszak monitorozása volt.

A 2020. évi jelentésében a nemzeti megelőző mechanizmus ajánlást két ajánlást tett a fogvatartottak Skype-hívásával kapcsolatban, amelyből mindkét ajánlás megvalósult.

A nemzeti megelőző mechanizmus előző látogatása óta a túltelítettség megszűnt és bővült a bv. intézet férőhelyeinek száma a könnyűszerkezetes „C” épületben megépítésével, ahol további 440 fogvatartott elhelyezésére volt lehetőség.

Az NMM több esetben alapvető joggal összefüggő visszásságot állapított meg a fogvatartottak elhelyezési körülményeivel és a velük való bánásmóddal kapcsolatban.

1. Az eljárás megindulása

Magyarországon a 2011. évi CXLIII. törvény hirdette ki az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése által 2002. december 18-án elfogadott, a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvét (a továbbiakban: Jegyzőkönyv). A Jegyzőkönyv 1. cikke szerint annak célja egy olyan rendszer létrehozása, amelyben független nemzetközi és nemzeti testületek – a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából – olyan helyszínekre látogatnak el rendszeresen, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól.

A Jegyzőkönyv 3. cikke alapján minden részes állam belföldi szinten létrehoz, kijelöl vagy fenntart egy vagy több látogató testületet (nemzeti megelőző mechanizmus, a továbbiakban: NMM) a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozása érdekében.

A Jegyzőkönyv 4. cikke értelmében minden részes állam köteles lehetővé tenni a látogatásokat a joghatósága és ellenőrzése alatt álló bármely helyen, ahol az embereket valamely állami hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával megfosztják vagy megfoszthatják személyes szabadságuktól (fogvatartási helyek). Az NMM látogatásainak célja az, hogy szükség esetén megerősítsék az említett személyek védelmét a kínzással és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmóddal vagy büntetésekkel szemben.

Magyarországon 2015. január 1-jétől nemzeti megelőző mechanizmusként az alapvető jogok biztosa jár el, aki e feladatának teljesítése során a fogvatartási helyeken a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot beadvány és alapvető joggal összefüggő visszásság hiányában is rendszeresen vizsgálja.¹

¹ Lásd az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 39/A. §-át, valamint a 39/B. § (1) bekezdését.

1.1. A látogatás helyszínének kiválasztása

2020. március 11-én A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány (COVID-19) következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdetett ki² és kijárási korlátozást vezetett be³.

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 2020. március 15-én adta ki a COVID-19 járvány börtönökben és más fogvatartási helyeken történő megelőzésére és kezelésére vonatkozó időközi ajánlását⁴, amelynek értelmében a fogvatartási helyek a fogvatartottak hosszú idejű elhelyezése és szoros közelsége miatt a fertőzés kiindulópontjai lehetnek. A fogvatartottak egészségének fenntartása közegészségügyi szempontból is kiemelt fontossággal bír.

A Kormány 2020. április 5-én kihirdetett rendelete⁵ értelmében a rendelet hatálybalépésétől nem voltak engedélyezhetők a bv. intézet elhagyásával járó kapcsolattartási formák és a rendkívüli eltávozások. A 3. § (7) bekezdés b) pontja alapján egy vagy több bv. intézet tekintetében a látogató fogadása korlátozható volt, ha a járványügyi rendelkezések megtartása másként nem volt biztosítható.

2020. június 18-ától a 2020. évi LVIII. törvény⁶ 237. § (4) bek. b) pontja értelmében a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a járványügyi intézkedésre vagy az egészségügyi válsághelyzettel összefüggő más okra figyelemmel korlátozhatta a bv. intézet elhagyásával járó kapcsolattartási formák engedélyezését.

A fenti rendelkezések miatt a fogvatartottak a látogatás idején nem hagyhatták el a bv. intézetet és látogatót sem fogadhattak.

A speciális rendelkezések a vilá járványra tekintettel elrendelt veszélyhelyzet megszűnéséig, 2022. június 1-ig voltak hatályban.

A kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmának érvényesítésétől a nemzet létét fenyegető különleges körülmények vagy szükségállapot/veszélyhelyzet esetén sem lehet eltérni⁷.

A Kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzési albizottság (a továbbiakban: SPT) 2020. április 7-én a koronavírus-járvánnyal összefüggő tanácsa⁸ (a továbbiakban: SPT Tanács) szerint a szabadságuktól megfosztott emberek különösen sérülékeny csoportot képeznek, egyrészt a fogvatartásuk természetéből fakadóan, másrészt kevesebb lehetőségük van a koronavírussal szembeni megelőző intézkedések megtételére⁹.

Az SPT Tanács 6. pontja szerint a nemzeti megelőző mechanizmusok szabadon határozhatják meg, hogy a járványhelyzet okozta kihívásokra milyen módon reagálnak, szem

² 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet veszélyhelyzet kihirdetéséről.

³ 71/2020. (III. 27.) Korm. rendelet a kijárási korlátozásról.

⁴ Preparedness, prevention and control of COVID-19 in prisons and other places of detention: Interim Guidance, 15 March 2020. WHO (2020) 1. o. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/336525/WHO-EURO-2020-1405-41155-55954-eng.pdf>

⁵ Ld. a veszélyhelyzet kihirdetésével összefüggésben egyes büntetés-végrehajtási szabályok módosításáról szóló 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet 3. § (6) bekezdését.

⁶ A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készületségről.

⁷ Ld. a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1988. évi 3. törvényerejű rendelet 2. cikk 2. pontját és az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülésszakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányára kihirdetéséről szóló 1976. évi 8. törvényerejű rendelet 4. és 7. cikkét.

⁸ Advice of the Subcommittee to States parties and national preventive mechanisms relating to the coronavirus disease (COVID-19) pandemic. CAT/OP/10. <https://undocs.org/CAT/OP/10>

⁹ SPT Tanács 2. pont.

előtt tartva a vonatkozó nemzeti jogszabályok rendelkezéseit. A testület ugyanakkor kiemelte¹⁰, hogy a közegészségügyi intézkedések miatti korlátozások növelhetik a rossz bánásmód kockázatát, de nem okozhatják a megelőző jellegű látogatások szünetelését. **Az SPT szerint a nemzeti megelőző mechanizmusoknak a koronavírus-járvány ideje alatt is gyakorolniuk kell a látogatással összefüggő hatáskörüket**¹¹. A látogatások során figyelemmel kell lenni a „ne árts” alapelvre, azaz a látogatásokat úgy kell megszervezni, hogy azok ne jelentsenek veszélyt a fogvatartottak és az NMM munkatársainak egészségére¹².

Az SPT 2021. június 10-én egy újabb dokumentumot adott ki „A COVID-19 időszak alatt folytatott helyszíni vizsgálatok protokollja az NMM-ek számára” címmel¹³. Az SPT továbbra is bátorította az NMM-eket, hogy biztonságos és hatékony módon folytassák vagy kezdjék újra a helyszíni vizsgálatokat¹⁴. Célszerű, hogy a látogatások tervezése során az NMM-ek előre határozzák meg az ellenőrzés fókuszpontját, hogy csökkentsék a fogvatartási helyen töltött időt¹⁵, ezzel is a lehető legkisebbre szorítva a megfertőződés veszélyét.

A bv. intézeti zárt közegben különösen fontosak a koronavírus-fertőzés megelőzése érdekében tett intézkedések, a látogatás ezeket az SPT Tanácsokat is szem előtt tartva vizsgálta.

A Jegyzőkönyv 20. cikk e) pontja szerint a nemzeti megelőző mechanizmus feladatai teljesítése érdekében a felkeresni kívánt helyeket és a meghallgatni kívánt személyeket szabadon kiválaszthatja.

Az NMM 2020. április 16-án a Kiskunhalasi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben (a továbbiakban: Intézet) COVID-fókuszú látogatást tett, amely során ellenőrizte a járvány megelőzése érdekében tett intézkedéseket és a fogvatartottak látogatófogadását kiváltó kapcsolattartási módokat. A vizsgálat kitért a személyi állomány és a fogvatartottak számára biztosított védőfelszerelések és személyes higiéne körülményeire.

Az NMM ajánlásainak megvalósulását és az intézkedések hatékonyságát **utánkövető (follow-up) látogatások** lefolytatásával ellenőrzi.

Az NMM jelen utóvizsgálata elsősorban a koronavírus-járvány megelőzésével kapcsolatos intézkedésekre és a 2020-as látogatás óta eltelt időszakra fókuszált.

Az említett jogkör alapján, az alapvető jogok biztosa a nemzeti megelőző mechanizmus feladatkörében eljárva **2022. május 17-én a Kiskunhalasi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben végzett utóvizsgálatot.**

1.2. A nemzeti megelőző mechanizmus hatásköre

A Jegyzőkönyv 4. cikke értelmében fogvatartási helynek minősül bármely olyan hely, ahol az embereket valamely állami hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával megfosztják vagy megfoszthatják személyes szabadságuktól. Ugyanezen cikk 2. pontja szerint a szabadságelvonás mindennemű fogva tartást vagy bebörtönzést jelent, valamint egy személy elhelyezését olyan állami vagy magántulajdonú, őrizetbe vételi környezetben, amelyet az illető valamilyen bírói, közigazgatási vagy más hatóság utasítására önként nem hagyhat el.

Az Intézet a Jegyzőkönyv 4. cikke szerinti fogvatartási helynek minősül, ezért az NMM vizsgálati hatásköre fennáll.

¹⁰ SPT Tanács 7. pont.

¹¹ SPT Tanács 11. pont.

¹² SPT Tanács 14. pont.

¹³ *Protocol for national preventive mechanisms undertaking on-site visits during the coronavirus disease (COVID-19) pandemic* (CAT/OP/11), (a továbbiakban: SPT Protokoll)

¹⁴ SPT Protokoll 2. pont

¹⁵ SPT Protokoll 12. pont

1.3. Az érintett alapvető jogok

- Az emberi élethez és méltósághoz való jog: „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.” [Alaptörvény II. cikk]
- A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma: „Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgátságban tartani.” [Alaptörvény III. cikk (1) bekezdés]
- A családi élethez való jog: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.” [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés]

1.4. Az alkalmazott jogszabályok, állásfoglalások, iránymutatások

Nemzeti jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye
- 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról (a továbbiakban: Ajbt.)
- 2020. évi LVIII. törvény a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készülségről
- A kijárási korlátozásról szóló 71/2020. (III. 27.) Korm. rendelet
- A veszélyhelyzet kihirdetésével összefüggésben egyes büntetés-végrehajtási szabályok módosításáról szóló 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet
- 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírás helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól [a továbbiakban: 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet]

Nemzetközi források

- Advice of the Subcommittee to States parties and national preventive mechanisms relating to the coronavirus disease (COVID-19) pandemic. (CAT/OP/10); a továbbiakban: SPT Tanács
- SPT Protocol for national preventive mechanisms undertaking on-site visits during the coronavirus disease (COVID-19) pandemic. (CAT/OP/11); a továbbiakban: SPT Protokoll
- Follow-up advice of the Subcommittee to States parties and national preventive mechanisms relating to the coronavirus disease (COVID-19) pandemic. (CAT/OP/12)
- A CPT 11. általános jelentése [CPT/Inf(2001)16]
- A CPT 21. általános jelentése [CPT/Inf(2011)28]

1.5. A látogatás célja

Az NMM 2020. évi látogatására való tekintettel az utóvizsgálat az alábbi szempontok ellenőrzésére összpontosult:

- a járvány terjedésének megelőzésével kapcsolatban tett intézkedések,
- a megfelelő védőfelszerelés és személyes higiéné biztosítása a személyi állomány és a fogvatartottak számára,

- az egészségügyi és pszichológiai ellátás biztosítása a fogvatartottak és a dolgozók számára,
- a látogatófogadás újbóli engedélyezésének körülményei, a fertőzés megelőzés érdekében alkalmazott intézkedések a személyes látogatások során;
- a kapcsolattartás más formáinak (telefon, Skype, levelezés) biztosítása.

A látogatócsoport csak a legszükségesebb ideig tartózkodott az Intézet területén, hogy a legkisebbre szorítsa a fertőzésveszélyt és ne veszélyeztesse sem az NMM munkatársai, sem a bv. intézetben lévő fogvatartottak és az ott dolgozók egészségét.

1.6. A látogatás módszere

Az NMM látogatásainak célja a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódok vagy büntetések megelőzése.

Az Ajbt. 39/B. § (2) bekezdése értelmében a nemzeti megelőző mechanizmus – a 21. § (1) bekezdésében foglaltak mellett – a vizsgálata során adatokat, felvilágosítást és iratmásolatokat kérhet a vizsgált hatóságtól a fogvatartási helyek számáról és földrajzi helyéről, valamint a fogvatartási helyeken lévő, szabadságuktól megfosztott személyek számáról, a velük való bánásmódról és fogva tartásuk körülményeiről. Az Ajbt. 39/B. § (3) bekezdése szerint a helyszíni ellenőrzés során a nemzeti megelőző mechanizmus

- a fogvatartási helyekre és a vizsgált hatóság egyéb helyiségeibe korlátozás nélkül beléphet,
- a fogvatartási helyek számára és földrajzi helyére, valamint a fogvatartási helyeken lévő, szabadságuktól megfosztott személyek számára, a velük való bánásmódra és fogva tartásuk körülményeire vonatkozó összes iratba korlátozás nélkül betekinthes, azokról kivonatot és másolatot készíthet,
- a vizsgált hatóság munkatársát és a szabadságától megfosztott személyt, valamint bármely ott tartózkodó személyt meghallgathat.

Az Intézet látogatása során a látogatócsoport tagjai a vezetőség tagjaival és a fogvatartottakkal interjúkat készítettek. Megtekintették az Intézet zárkáinak állapotát, fényképfelvételeket készítettek és betekintettek a vonatkozó iratokba.

1.7. Szankció tilalma

A Jegyzőkönyv 21. cikke értelmében semmilyen hatóság és tisztviselő nem rendelhet el, nem alkalmazhat, nem engedélyezhet, és nem tűrhet el semmilyen személy vagy szervezet elleni szankciót, ha az illető a nemzeti megelőző mechanizmussal akár valós, akár hamis információkat közölt, és az adott személyt vagy szervezetet semmiféle más jellegű hátrány sem érheti.

A látogatás résztvevői: dr. Kozma Ákos, az alapvető jogok biztosa
 dr. Mézes Norbert, jogász
 dr. Sárközy István, jogász

A látogatás időpontja: 2022. május 17.

2. Tényállás és megállapítások

2.1. Létszámadatok, elhelyezési körülmények, az NMM korábbi vizsgálata

Az Intézet a **3. számú bv. agglomerációba**¹⁶ tartozott, amelynek a vezető bv. intézete a Szegedi Fegyház és Börtön volt, és további tagjai – a kiskunhalasi Intézet mellett – a Kalocsai Fegyház és Börtön, a Bács-Kiskun Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet, az Állampusztai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet és a Békés Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet voltak.

Az Intézet teljes befogadóképessége 889 fő volt, amelyből a látogatás napján 873 hely volt kihasználva, így a telítettség 98,2% volt. A 873 fogvatartottból 593 fő volt férfi és 280 fő nő. Az összes fogvatartottból 135 fő külföldi állampolgárságú volt.

Végrehajtási fokozat	Fogvatartott (fő)
Börtön	546
Fogház	53
Letartóztatott (I. f. ítélet)	123
Letartóztatott (nem jogerős ítélet)	29
Elzárás	63
Közérdekű munka átváltoztatás (fogház)	13
Pénzbünt. hely. szab. vesztes (fogház)	22

Bővült az Intézet férőhelyeinek száma: a könnyűszerkezetes „C” épületben 440 fogvatartott elhelyezésére volt lehetőség. Az „A” épületben 1-8 fős, a „B” épületben 2-8 fős, a „C” épületben többnyire 3-6 fős zárakak voltak.

A férőhelybővítést indokolta az is, hogy időközben bővült az Intézet profilja, mivel itt hajtották végre a Baranya megyei fogvatartottak elzárás büntetését. Az előző látogatás óta az összes nevelői státuszt sikerült feltölteni. Az Intézetben számítástechnikai, biztonságtechnikai fejlesztések valósultak meg.

A 440 férőhelyes könnyűszerkezetes épület megépülésével a személyi állomány bővítése vált szükségessé. A felszerelő munkatársakat egy több hónapos mentori program keretében készítették fel a bv. intézetben várható munkára.

A könnyűszerkezetes körleten 3 és 6 fős zárakak voltak. A C1-es körleten voltak elhelyezve az első büntényes fogvatartottak (a 40 fős részlegből 22 hely volt feltöltve). A C3-as épületben található, 24 fő befogadására alkalmas APAC-körleten 6 fogvatartott volt elhelyezve. Az APAC részleg nyitott körlet volt, ahová a jó magaviseletű fogvatartottak kerülhettek be. Az APAC körleten teakonyha állt a fogvatartottak rendelkezésére.

A 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 121. § (1)-(2) bekezdése értelmében a zárkában vagy a lakóhelyiségben elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítéltre hat köbméter légtér és egyéni elhelyezés esetén legalább hat, közösen elhelyezett elítéltek esetén személyenként legalább négy négyzetméter élettér jusson.

Az élettér kiszámításakor a zárka vagy a lakóhelyiség alapterületéből az illemhely és a mosdó által elfoglalt területet – függetlenül attól, hogy ezek leválasztása megtörtént-e – figyelmen kívül kell hagyni.

Az Intézet által az NMM rendelkezésére bocsátott dokumentáció alapján megállapítható, hogy a zárakak életterének nagysága megfelelt a jogszabályi előírásoknak és az NMM 2020. évi látogatáskor tapasztalható túlszűfolttság megszűnt.

¹⁶ Az agglomerációkat ld. bővebben: <https://bv.gov.hu/hu/node/5578>.

Problémát jelentett a fogvatartottak elkülönítése (biztonsági, fegyelmi vagy egészségügyi szempontból), mivel az Intézet fogdáinak kapacitása nem bővült a fogvatartotti férőhelyekkel egyidőben. A mintegy 900 fogvatartottra 5 db fegyelmi zárka jutott, ami rendkívül megnehezítette a fogvatartottak izolációját. Ideális esetben 15-20 fegyelmi zárkával lehetne problémamentesen megvalósítani a fogvatartottak egyszemélyes elkülönítését.

A fogvatartottak elkülönítésének hatékony végrehajtása érdekében az NMM javasolja a fegyelmi zárkák – lehetőség szerinti – kibővítését.

Az orosz-ukrán konfliktus miatt az Intézet fokozott figyelmet fordított az orosz és ukrán állampolgárságú fogvatartottak elkülönítésére. Az Intézet egyik munkatársa beszélt ukrán nyelven, a külföldi fogvatartottakkal főleg angol és német nyelven kommunikáltak a személyi állomány tagjai (49 fő rendelkezett angol nyelvismerettel). A külföldi fogvatartottak számára magyar nyelvi szakkört indítottak.

A fogvatartottak megosztóan nyilatkoztak az étel minőségéről és mennyiségéről. Elmondták, hogy két műszak dolgozott a konyhán, az egyikben volt szakács végzettségű fogvatartott, és ennek a műszaknak a főztjét jobban kedvelték. A külföldi fogvatartottak elfogadhatónak találták az élelmezést.

Az Intézet több fajta diétát biztosított a speciális étkezési szükségletű fogvatartottak számára, ugyanakkor a vegetáriánus étkezés nem volt megoldott. Ramadán alatt 6 fogvatartott igényelt mohamedán diétát, amely az Intézet biztosított számukra.

Az Alaptörvény III. cikke szerinti megalázó bánásmód tilalmának érvényesülését veszélyeztette, hogy az Intézet nem tudta biztosítani a vegetáriánus étkezés lehetőségét a fogvatartottak számára.

Néhány fogvatartott arra panaszkodott, hogy az „A” és „B” épületekben többször előfordult, hogy nem volt meleg víz. Kifogásolták, hogy a könnyűszerkezetes „C” épületben – tudomásuk szerint – folyamatos volt a melegvíz-ellátás. A fogvatartottak elmondták, hogy minden nap zuhanyozhattak, ideértve a nem dolgozó fogvatartottakat is. A „C” épület zárkáiban nem volt WC, a folyosón volt közös használatú WC és mosdó egyben. A „C” épületben lévő fogvatartottak megerősítették, hogy minden nap tudtak fürdeni meleg vízzel.

Az Intézet vezetősége szerint folyamatosan biztosított volt a melegvíz-ellátás. A fogvatartottak minden nap tusolhattak – tekintet nélkül arra, hogy dolgoztak-e vagy sem.

A 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 132. § (1) bekezdése értelmében az elítéltek részére hetente legalább három alkalommal, a női elítéltek részére, továbbá a dolgozó elítéltek részére munka után naponta meleg vizes fürdést kell biztosítani. A 132. § (2) bekezdése szerint az elítéltek részére a rendszeres fürdések közötti időben – a bv. intézet lehetőségein belül – a napirendben meghatározottak szerint biztosítható meleg víz. A női elítélteket a rendszeres fürdések közötti időben is el kell látni meleg vízzel.

Az Alaptörvény III. cikkében foglalt megalázó bánásmód tilalmát veszélyezteti, ha a fogvatartottak számára nem biztosított a folyamatos melegvíz-ellátás.

A női fogvatartottak – elmondásuk szerint – hozzájutottak az intim higiéniai termékekhez. Aki rendelkezett letéti pénzzel, az megvásárolta magának, aki nem, az Intézettől igényelhetett tisztasági csomagot.

A zárka takarításához szükséges tisztítószert – ha kérték a fogvatartottak – az Intézet biztosította számukra. A fogvatartottak nem számoltak be ágyi poloska vagy más kártevők jelenlétéről. Kifogásolták, hogy csak egy nadrágot kapnak, amit a meleg idő miatt minden nap mosnának, de a nadrág nem szárad meg reggelig.

A 2020. évi jelentésében az NMM ajánlást tett arra, hogy a fogvatartotti Skype-hívások lehetősége a veszélyhelyzet megszűnését követően is elérhető legyen. Felkérte továbbá az Intézet parancsnokát, hogy vizsgálja felül és pontosítsa egy parancsnoki rendelkezés azon mondatát, amely szerint a „nem kívánatos cselekményt” elkövető fogvatartottak esetében a Skype-hívások engedélyezését megelőző háromhónapos időszak újrakezdődött.

Az NMM mindkét ajánlását elfogadta az Intézet vezetősége. A Skype-hívások igénybevétele a veszélyhelyzet megszűnése után lehetősége volt a fogvatartottaknak. A vonatkozó parancsnoki rendelkezés módosítása is megtörtént, így **az NMM korábbi jelentésben tett ajánlásai megvalósultak.**

2.2. COVID-helyzet

A látogatás napján nem volt koronavírussal fertőzött fogvatartott vagy személyi állományi tag az Intézetben. Az Intézet átoltottsága jónak volt mondható mind a személyi állomány, mind a fogvatartottak szempontjából. 2021-től a látogatás időpontjáig 2427 oltást adtak be a fogvatartottaknak és 294 db-ot a személyi állomány tagjainak. 2021-ben a személyi állomány tagjainak átoltottsága 96%-os, a fogvatartottaké 82%-os volt¹⁷.

Az Intézet oltási statisztikája szerint 676 fő rendelkezett 2 oltással, 30 fő 1 oltással, 422 fő 3 oltással és 1 fő 4 oltással. Legtöbbet a Sinopharm és Pfizer oltóanyagból adtak be, legkevesebbet pedig a Janssenből. Az Intézet nem kötelezte a fogvatartottakat az oltás felvételére, de az egészségügyi részleg tanácsadással segítette őket a betegségeik ismeretében, hogy melyik megoldás volt a legjobb számukra.

Amennyiben a fogvatartott az első oltás után szabadult – az oltás tényének az EESZT rendszerbe történő rögzítése mellett – egy ambuláns lapot kapott erről és egy oltási igazolást. A fogvatartott nyilatkozatában megadott címre küldték ki a védettségi igazolványt.

A BVOP X. számú Intézkedési Tervének megfelelően a körleteken már nem volt kötelező a maszkviselés. Látogatófogadás során a fogvatartottakat és a hozzátartozókat is ellátták maszkkal, hogy megakadályozzák a koronavírus-fertőzés esetleges terjedését. Az ételosztásnál és a konyhán kötelező volt a maszkviselés.

A „C” épületben a közös szellőzőrendszer miatt havonta történt teljes fertőtlenítés, míg az „A” és „B” (kő)épületekben 3 havonta. Védőfelszerelés és fertőtlenítőszer rendelkezésre állt a személyzet és a fogvatartottak részére, nem fordult elő, hogy ezen eszközök hiánya gátolta volna a fertőzés elleni védekezést.

A COVID-helyzettel összefüggésben a vizsgálat nem állapított meg alapvető joggal összefüggő visszasságot.

2.3. Befogadás, a fogvatartottak tájékoztatása

Az Intézetben kerültek végrehajtásra a Baranya megye illetékességi területén elkövetett elzárás büntetések. A fogvatartottak mindössze néhány napot töltöttek az Intézetben, ezért nagy volt a fogvatartotti fluktuáció. A látogatást megelőző héten 51 fő befogadása történt meg, de átlagosan nem volt ritka egy héten 80-100 fő befogadása sem.

A befogadás során, ha a befogadásra váró fogvatartott tünetmentes volt és rendelkezett oltással, 4 nap, ha nem rendelkezett oltással, 10 nap volt az egészségügyi megfigyelés ideje. Fertőzés gyanú esetén a fogvatartottat elkülönítették megfigyelés és mintavétel céljából. Fertőtleníteni kellett azt az útvonalat, ahol a fertőzés gyanús fogvatartottat mozgatták. Az érintett fogvatartottal a személyi állomány csak teljes védőruházatban érintkezhetett.

A fogvatartottakat az érkezésüket követő 24 órán belül ápoló fogadta be, 72 órán belül orvos vizsgálta meg. Az ápoló felvette a betegadatokat, rögzítette a háziorvos által kezelt betegségeket, rendszeresen szedett gyógyszereket, dohányzásra és alkoholfogyasztásra vonatkozó adatokat. A befogadás során történt a pszichológusi vizsgálat is.

A látogatás idején érvényben lévő szabályok szerint csak abban az esetben kellett PCR tesztet elvégezni, ha a befogadásra váró fogvatartott COVID-19 fertőzésre utaló egészségügyi

¹⁷ 2021. évi önértékelő jelentés 18. o.

előzményekkel érkezett. Az ilyen fogvatartottat elkülönítették legalább 10 napra, utána egy 5 napig tartó post-COVID elhelyezési időszakon is át kellett esnie, és ha ebből az utolsó 3 napon már nem észleltek tüneteket és a tesztje negatív lett, akkor volt közösségbe helyezhető.

Azokat a fogvatartottakat, akik az Intézetén kívüli, 6 órát meghaladó időtartamban vettek részt egészségügyi vizsgálaton, a visszaérkezést követően legalább 7 napra elkülönítették, mint az új befogadottakat.

A járvány korábbi időszakaiban a 65 év feletti és a krónikus betegek fogvatartottak egészségügyi állapotát folyamatosan monitorozták, a látogatás idején már nem volt ilyen szakmai elvárás.

A fogvatartottakat a COVID-helyzettel kapcsolatos aktuális tudnivalókról a reintegrációs tisztek szóban tájékoztatták, továbbá a faliújságon, a zárt láncú TV-n és a KIOSZK információs terminálon találhatták meg az információkat. A KIOSZK terminálok a „C” épület minden szárnyában, míg az „A” és „B” épületben a földszinten voltak elérhetőek.

A megkérdezett fogvatartottak elmondták, hogy nagyjából két hetet töltöttek karanténban a befogadás után, orvos és pszichológus is megvizsgálta őket. Néhány külföldi fogvatartott elmondta, hogy a személyi állomány tagjaival angolul és németül tudtak beszélni, egyikük néhány magyar szót megtanult a fogvatartott társaitól.

A fogvatartottak befogadásával és tájékoztatásával kapcsolatban a jelentés nem állapított meg alapvető joggal összefüggő visszasságot.

2.4. Kapcsolattartás

A fogvatartottak és a családtagjaik Skype-on és telefonon tartották egymással a kapcsolatot leggyakrabban. A „C” épületben egy 8 állásos Skype-terem volt kialakítva, amelyben a fogvatartottak egymástól bútorlapokkal elválasztott fahokban használhatták a laptopokat headsettel.

A fogvatartottak az „F” épületben kialakított 6 állásos látogatófogadó helyiségben találkozhattak hozzátartozóikkal. Itt található egy ügyvédi beszélő is.

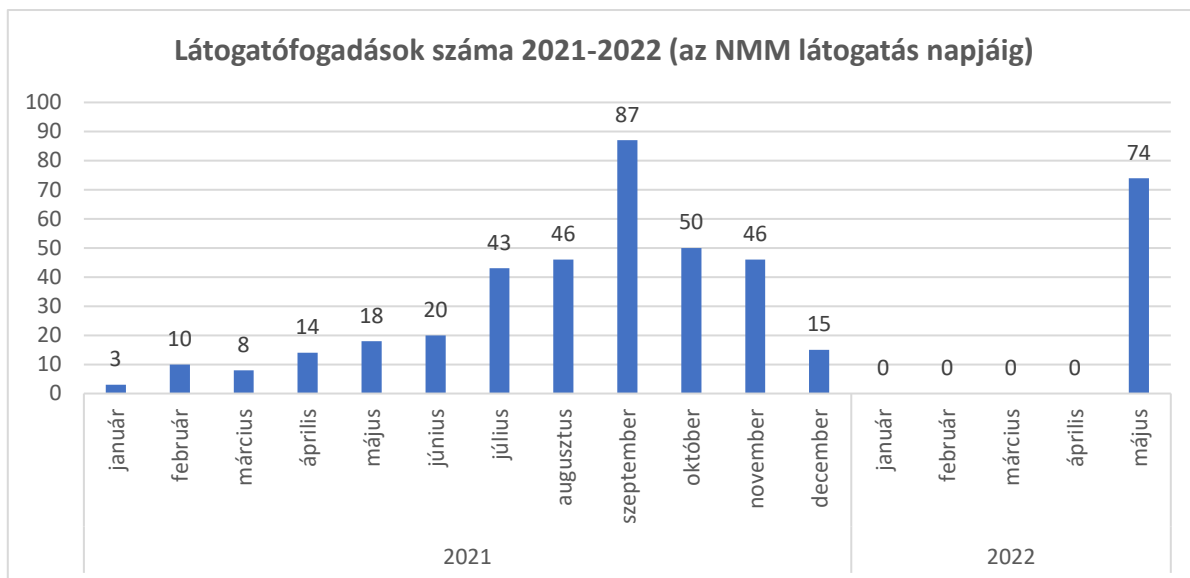
2022. május 1-jétől a fogvatartottak havonta 1 alkalommal, 60 perc időtartamban fogadhattak látogatót, ahol egyszerre legfeljebb 2 fő lehetett jelen (a 2 főből legalább az egyik nagykorú kellett, hogy legyen). A fogvatartottak és a hozzátartozók az őket elválasztó plexifallal ellátott asztalnál találkozhattak, fizikai kontaktusra egyáltalán nem volt lehetőségük¹⁸. A hozzátartozók már védettségi igazolvány nélkül is látogathatták a fogvatartottakat.

Az a fogvatartott, aki nem élt az adott hónapban a látogatófogadás lehetőségével, hetente már csak 1 alkalommal 30 percet használhatta a Skype-ot. Az APAC és az EBK (első büntényes körlet) körleten elhelyezett fogvatartottak 60 perces időtartamban Skype-olhattak¹⁹. A személyi állomány tagjainak tapasztalata szerint a fogvatartottak kedvelték a Skype-hívást.

A látogatófogadás újbóli engedélyezésével 2022. május hónapban (a látogatás napjáig) mintegy 70 esetben fogadtak látogatót a fogvatartottak és a Skype-hívások száma is megközelítette a 2000-et. A látogatófogadásra egy napot jelölt ki az Intézet, de ha a fogvatartotti kérelmek száma igényelte, biztosított póllátogatási napot is.

¹⁸ A koronavírus-járvány enyhülésével összefüggő, látogatófogadással, videó-hívással megvalósuló elektronikus kapcsolattartással, valamint a telefonálási renddel együtt járó feladatok végrehajtására vonatkozó 2022. eljárásrend 3-4. pontja.

¹⁹ A koronavírus-járvány enyhülésével összefüggő, látogatófogadással, videó-hívással megvalósuló elektronikus kapcsolattartással, valamint a telefonálási renddel együtt járó feladatok végrehajtására vonatkozó 2022. eljárásrend 10. pontja.

A látogatás idején már nem volt biztosított a letéti pénzzel nem rendelkező fogvatartottak számára, hogy az Intézet költségére 3×5 perc telefonálási lehetőséget vegyen igénybe.

A dolgozó fogvatartottak a munkabérükből és a családjuk által küldött pénzből finanszírozták a telefonhívásokat. Hetente 30 percet Skype-olhattak, de előfordult, hogy technikai okok miatt nem tudták igénybe venni. A megkérdezett fogvatartottak elmondták, hogy „inkább feláldozzák” a személyes látogatófogadási lehetőségüket”, mivel úgy már csak egyszer használhatnák a Skype-ot. Igazságtalannak érezték a kapcsolattartási módok e módon történő korlátozását. Nemtetszésüket fejezték ki, hogy a látogatófogadásnál mennyezetig érő plexifal választotta el őket a hozzátartozóiktól, ezért inkább a Skype-hívást választották.

A COVID miatti kapcsolattartási korlátozások bevezetése – különös tekintettel a látogatófogadás szünetelésére – nagyon megnehezítette a fogvatartottak és a családtagjaik közötti érdemi kapcsolattartást. A fizikai érintkezés teljes megszüntetése rendkívül hátrányos a családi kapcsolatokra, főleg azon fogvatartottak vonatkozásában, akiknek gyermekük van. A Fogvatartottakat és Családjukat Képvisező Csoport (a továbbiakban: FECSKE) kutatása szerint több hozzátartozó számolt be a családban növekvő feszültségről és eltávolodásról²⁰.

Az Alaptörvény VI. cikkében kifejtett családi élethez való joggal és a III. cikkben foglalt megalázó bánásmód tilalmával összefüggő visszasságot eredményezhet, ha a fogvatartottak – tekintet nélkül a biztonsági besorolásukra – csak plexifallal elválasztva találkozhatnak a hozzátartozóikkal.

2.5. Egészségügyi, pszichológiai ellátás

Az Intézetben szinte folyamatos volt az orvosi jelenlét, mivel bővült a szerződéssel alkalmazott orvosok száma. Az egészségügyi alapellátást biztosító orvos heti 5 alkalommal, naponta 4 óra időtartamban rendelt az Intézetben. Bizonyos időszakban heti 4 alkalommal volt elérhető, de akkor csütörtökön egész nap tartott a rendelés.

Az Intézetben elérhető volt fogorvosi- (hétfő, csütörtök 14:00-16:00 óráig), nőgyógyászati- (szerdánként 10:00-12:00 óráig), valamint foglalkozás eü. szakrendelés

²⁰ FECSKE: Kapcsolattartás a büntetés-végrehajtásban helyzetkép 29-30. o. https://www.fogvatartas.hu/wp-content/uploads/2021/05/fecske_kutatasi_jelentes_kapcsolattartas_final.pdf

(szerdánként 13:00-15.00 óráig). Amennyiben szakellátást igényelt egy fogvatartott, a kiskunhalasi kórházba szállították.

A fogvatartottak panaszolták, hogy nem, vagy csak jelentős késéssel kapták meg a gyógyszereiket. A fogvatartottak szerint az egészségügyi dolgozók megalázó módon beszéltek velük és csak hosszú idő elteltével jutottak le az orvosi rendelésre.

Az Alaptörvény III. cikkében kifejtett megalázó bánásmód tilalmának érvényesülését veszélyeztette, hogy a fogvatartottak egyáltalán nem, vagy csak jóval később kapták meg a gyógyszereiket, továbbá az is, hogy az egészségügyi dolgozók lekezelő módon viselkedtek velük.

Az Intézetben 4 pszichológus dolgozott – hétfőtől péntekig hivatali munkaidőben –, akik a fogvatartottak számára nyújtottak támogatást és a személyi állomány alkalmassági vizsgálatát is elvégezték. A négy pszichológusból kettő rendelkezett szakvizsgával.

A pszichológusok tapasztalata szerint néhány fogvatartott hiányolta a látogatófogadás lehetőségét, mivel a Skype-hívás nem helyettesíthette a találkozás személyes jellegét. Ugyanakkor számos fogvatartott úgy vélte, hogy számukra előnyösebb a Skype-os kapcsolattartás, mivel nem kell a hozzátartozóinak utaznia, látják az otthoni környezetet és több alkalommal, több emberrel tudnak beszélni e módon.

A fogvatartottak számára motivációt jelent az intézetelhagyás, amelynek a körülményei a látogatás idején még nem voltak tisztázottak.

A pszichológusok a befogadáskor minél hamarabb – néhány napon belül – törekednek a fogvatartottakkal való találkozásra. Ha szakterületi jelzés érkezik hozzájuk – például a reintegrációs tisztektől – a fogvatartottakat soron kívül fogadják. Folyamatosan tartottak szemlét, ezért a fogvatartottak a szemle során szóban is jelezheték, hogy felkeresnék a pszichológusokat. Elsősorban krízisintervenciót tudtak nyújtani a fogvatartottaknak. Az itt elhelyezett fogvatartottak többsége rövid időt töltött az Intézetben, ezért a hosszabb terápia nem volt lehetséges.

A pszichológusok nyilvántartást vezettek a veszélyeztetett fogvatartottakról, és gyakrabban ellenőrizték ezen fogvatartottak hangulatának alakulását. A tapasztalatok szerint a fogvatartottak legtöbbször csak felszínes falcolást követtek el. Az Intézetben 2021-ben volt egy befejezett öngyilkosság. Egy letartóztatott fogvatartott a bevonulása utáni rövid időszakon belül vetett véget az életének.

A CPT is kiemelte, hogy a szuicid-prevenció olyan téma, amely szintén a bv. intézet egészségügyi szolgálatának feladatai közé tartozik. A bv. intézeteknek biztosítaniuk kell, hogy a kérdést az egész intézményben ismerjék, valamint hogy megfelelő intézkedéseket tegyenek. A fogvatartottak befogadásakor is törekedni kell a veszélyeztetett személyek azonosítására. Akiről megállapították, hogy öngyilkossági veszély fenyegeti, azt fokozottan meg kell figyelni, ameddig csak szükséges²¹.

A személyi állomány a továbbképzési programjában elemezte ezt a sajnálatos szuicid eseményt, hogy a jövőben felismerhető legyen a szuicid veszélyeztetettség. Az ünnepeken (főleg karácsonykor) és hosszú hétvégéken a személyes pszichológusi jelenlét biztosított volt, emellett telefonos ügyeletet adtak, és sürgős esetben elérhetőek voltak a pszichológusok.

Általában 2-3 napon belül tudták fogadni azokat a fogvatartottakat, akik kérelmi lapon vagy a KIOSZK-on jelzeték, hogy beszélnének pszichológussal. A pszichológusokra háruló feladatok – a pszichológus munkatársak tapasztalata alapján – elláthatók, de a munkateher csökkentése és a zökkenőmentes feladatellátás érdekében további pszichológus(ok) felvétele is indokolt lehet.

A fogvatartottak élethez és emberi méltóságához való jogának (Alaptörvény II. cikk) érvényesülését veszélyezteti, ha az öngyilkossági szempontból veszélyeztetett

²¹ CPT/Inf(2011)28: 21. Általános Jelentés 57-59. pont.

fogvatartottak azonosítása és védelme nem kellően hatékony a pszichológusok létszámihiánya miatt.

A fogvatartottak a leggyakrabban a családi krízishelyzetekkel, kapcsolattartással, étkezéssel és a bv. intézeti beilleszkedéssel összefüggésben fordultak a pszichológusokhoz. A külföldi fogvatartottakkal angolul, németül vagy franciául értettek szót.

A pszichológusok legtöbbször egyéni foglalkozások keretében tartottak irodalomterápiát a fogvatartottak számára, továbbá különböző programokat szerveztek, például anyák napja vagy húsvét alkalmából – az irodalomterápiás ismereteket felhasználva – készítettek idézetekkel és rajzokkal díszített képeslapot, ajándékot.

A fogvatartottak orvosi és pszichológiai ellátással kapcsolatban a vizsgálat további visszasságot nem tárt fel.

2.6. Oktatás, munkáltatás, szabadidő

Az Intézet kiemelt célkitűzése volt, hogy olyan képzéseket indítson a fogvatartottak számára, amelyekkel a hiányszakmákban tudnak elhelyezkedni a szabadulásuk után. Az Intézet az oktatás területén a Pannon Oktatási Központtal és a Kiskunhalasi Szakképzési Centrummal működött együtt. A 2021/2022-es tanévben 291 fogvatartottat iskoláztak be. A szakmák mellett az általános- és középiskolai oktatás is elérhető volt²².

A 2021/2022-es tanévben az általános- és középiskolai osztályok létszáma az alábbiak szerint alakult.

A 2021/2022-es tanévet eredményesen teljesítő fogvatartottak száma²³	
Osztály	Fő
Általános iskola	
2.	5
3.	13
4.	2
5.	2
6.	7
7.	11
8.	16
Középiskola	
9.	37
10.	23
11.	9
12.	3
OKJ képzések	
Szociális gondozó és ápoló	12
Festő	16

Az NMM látogatásakor több szakmaképzést indított az Intézet. Az indított képzések között volt: női divatszabó képzés, kőműves képzés, festő-mázolóképzés (13 fő végzett), szociális gondozó és ápoló képzés (14 fő végzett), burkoló képzés (8 fő végzett), kertész képzés (21 fő végzett).

A látogatásakor 6 fogvatartott (3 ffi és 3 nő) készült érettségi vizsgára. A tanórák többségét online módon tartották meg, de már voltak jelenléti szakmai foglalkozások is. Tekintettel arra, hogy az Intézetben elhelyezett fogvatartottak szabadságvesztésének ideje

²² 2021. évi önértékelő jelentés 5. o.

²³ 2021. évi önértékelő jelentés 5-6. o.

viszonylag rövid volt, olyan munkákra képeztezték a fogvatartottakat, amelyekre 1-1,5 hét alatt betaníthatók voltak.

Az Intézetben összesen 299 fogvatartott foglalkoztatására volt lehetőség, az aktuálisan foglalkoztatott fogvatartottak száma 275 fő volt. A dolgozó fogvatartottak számát és munkakörét az alábbi táblázat mutatja be.

Munkahely/munkakör	Foglalkoztatott fogvatartottak létszáma (fő)
Belső takarító	6
Felszerelési és anyagraktár	6
Fogvatartotti konyha	37
Körletellátó férfi	7
Körletellátó női	8
Körletellátó- Fodrász női	1
Körletellátó-Ételosztó ffi	21
Körletellátó-ételosztó női	8
Körletellátó-Fodrász ffi	1
Parkgondozó	6
Szájmaszk-üzem	29
TMK Műhely	22
Udvaros	22
Varroda délelőtt női	35
Varroda délután női	38
Varroda férfi I. szalag	16
Varroda férfi II. szalag	10
Vízügy	2
Összesen	275

A COVID időszak alatt a hét minden napján folyt a szájmaszkok és egyszer használatos védőruhák gyártása. A látogatás idején hétfőtől péntekig működtek a gyártósorok. A szájmaszkgyártói kapacitás kb. 30 ezer db/nap volt.

Az Intézet varrodájában összesen mintegy 140 fogvatartott dolgozott, egyszer használatos egészségügyi termékeket, overallokat, laborköpenyeket, párnákat, ágyneműhuzatokat, terepmintás vadásznadrágokat varrtak és egészségügyi maszkok előállításában segítettek.

A dolgozó fogvatartottak számára étkezőt, illemhelyeket és fürdőket alakítottak ki konténerekben. Klímával szerelték fel azokat a konténereket, ahol a varrógépeket üzemeltették. A látogatócsoport által megtekintett munkahelyek világítása megfelelő volt.

A megkérdezett fogvatartottak közül többen a konyhán dolgoztak heti 3 napot 5-15 óráig vagy 8-18 óráig, hétvégén 7-17 óráig. A látogatás idején a konyhán és ételosztásnál kötelező volt a védőeszközök használata, amelyeket hiánytalanul biztosított az Intézet a dolgozó fogvatartottak részére. A munkavégzéshez szükséges ruházat tisztításáról is az Intézet gondoskodott.

Az NMM részére megküldött fogvatartotti programkiírások szerint a fogvatartottak számára magyar nyelvórákat, horgolászakkört, keresztszemes hímző szakkört, kreatív szakkört, mese szakkört, gitárórákat és sportfoglalkozásokat tartottak.

A hitéletet a Bibliaórák, szentmisék és egyéni vallásfoglalkozások színesítették²⁴. Az Intézetben egy lelkész teljesített szolgálatot, aki a körleteket körbejárta és felkereste a fogvatartottakat, emellett az Intézet kápolnájában istentiszteleteket is tartott. A Jehova tanúi közösség Skype-on tartott istentiszteletet az érdeklődő fogvatartottak számára.

²⁴ A 2021. évi önértékelő jelentés szerint (4-5. o.) 2021-ben is hasonló programok voltak elérhetők a fogvatartottak számára.

Az intézeti könyvtárból listán igényelhettek a fogvatartottak könyveket, amelyeket heti egy alkalommal a kultúrnevelő osztott ki.

A fogvatartottak minden nap egy órát tölthettek a szabad levegőn. A sétaudvarokon fitness eszközök álltak a rendelkezésükre.

A megkérdezett fogvatartottak szabadidejükben TV-t néztek (kifogásolták, hogy kevés csatorna érhető el), beszélgettek. A fogvatartottak elmondása szerint a faliújságokra csak hatósági ellenőrzések előtt helyezték ki a programfelhívásokat, amelyeket meg sem tartottak.

A megalázó bánásmód tilalmának (Alaptörvény III. cikk) érvényesülését veszélyezteti, ha a fogvatartottak csak későn értesülnek a szabadidős programokról és emiatt nem tudnak azokon részt venni.

2.7. Panaszmechanizmus

Az Intézet folyosóin parancsnoki, reintegrációs tiszti és egészségügyi ládák voltak elhelyezve. A reintegrációs tiszti és egészségügyi ládákat naponta, a parancsnoki ládákat heti egy-két alkalommal ürítették.

Nappal szintenként egy felügyelő teljesített szolgálatot, éjszakára kb. 200 fogvatartottra jutott egy felügyelő.

A személyi állomány tagjai szerint a fogvatartottak hangulata nem változott a COVID-időszak során, ugyanis a látogatófogadás megszűnését kompenzálta a Skype-hívás.

A megkérdezett fogvatartottak elmondták, hogy a parancsnoki ládába anonim módon is elhelyezhetik a panaszbeadványukat. A legtöbben azt mondták, hogy a reintegrációs tisztekhez fordulhatnak, ha problémájuk lenne. A reintegrációs tiszteken kívül még a pszichológusok is körbe szoktak járni a zárkákban és megkérdezték a fogvatartottakat, hogy van-e gondjuk, szeretnének-e beszélgetni.

A panaszmechanizmus kapcsán a vizsgálat nem tárt fel visszásságot.

2.8. A személyi állomány helyzete

Az Intézet vezetésének álláspontja szerint a személyi állomány fluktuációja átlagosnak volt mondható. Kiemelendő, hogy a tartósan távol lévő munkatársak helyeit is fel tudták tölteni.

A látogatás idején – a rendelkezésre álló iratok szerint – a biztonsági osztály 139 státuszából 17 volt betöltetlen (biztonsági felügyelő, körlet[fő]felügyelő), a büntetés-végrehajtási osztály minden álláshelye (45 db) fel volt töltve. Az egészségügyi osztályon a 3 szakorvosi álláshelyből 2 és a 12 szakápolói helyből 2 nem volt betöltve. **Előremutató, hogy a 2020. évi adatokhoz képest a büntetés-végrehajtási osztály feltöltöttsége 89%-ról 98%-ra emelkedett²⁵.**

2021-ben átlagosan 84% volt az állománytábla feltöltöttsége. Az Intézet toborzási tevékenysége magában foglalta az állásbörzéken való jelenlétet, továbbá az online és nyomtatott felületen való hirdetést. Ebben az évben 84 fő távozott az állományból²⁶ és 64 fő szerelt fel. 2022-ben – a látogatás idejéig – 19 fő távozott és 21 fő felvételére került sor. 2021-ben és 2022-ben is a körletfelügyelők és a fegyveres biztonsági őrök között volt a legnagyobb mértékű fluktuáció.

²⁵ A Kiskunhalasi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet 2021. évi tevékenységének önértékelő jelentése (a továbbiakban: 2021. évi önértékelő jelentés). 3. o.

²⁶ 2021. évi önértékelő jelentés 19. o.

A személyi állomány fogvatartottakhoz való viszonyát nagyban befolyásolja a túlszolgálat mennyisége. A CPT megállapította²⁷, hogy ahol az őrség létszáma nem elegendő, ott a biztonság és a rend alapvető szintjének fenntartásához jelentős mennyiségű túlmunkára lehet szükség. Az ilyen helyzet könnyen azt eredményezheti, hogy az őrköt erős stresszhatás éri, hamar kiégnek, vagyis olyan helyzet alakul ki, amely fokozza a minden börtönben eleve meglévő feszültséget. Mindezek eredményeképpen a végrehajtói állomány tagjainak stressztűrőképessége csökken, ami kihatással lehet a fogvatartottakkal való bánásmódra.

Az NMM továbbra is ösztönzi az Intézet vezetését, hogy folytassa a toborzási tevékenységét és tegyen erőfeszítéseket az üres álláshelyek feltöltése érdekében.

3. Összefoglaló

A nemzeti megelőző mechanizmus 2022. május 17-én utóvizsgálatot végzett a Kiskunhalasi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben. Az utóvizsgálat célja a 2020. évi látogatás kapcsán megfogalmazott ajánlások megvalósulásának ellenőrzése, illetve az azóta eltelt időszak monitorozása volt.

A 2020. évi jelentésében az NMM ajánlást tett arra, hogy a fogvatartotti Skype-hívások lehetősége a veszélyhelyzet megszűnését követően is elérhető legyen. Felkérte továbbá az Intézet parancsnokát, hogy vizsgálja felül és pontosítsa egy parancsnoki rendelkezés azon mondatát, amely szerint a „nem kívánatos cselekményt” elkövető fogvatartottak esetében a Skype-hívások engedélyezését megelőző háromhónapos időszak újrakezdődött.

Az NMM mindkét ajánlását elfogadta az Intézet vezetősége. A Skype-hívások igénybevételére a veszélyhelyzet megszűnése után is lehetősége volt a fogvatartottaknak. A vonatkozó parancsnoki rendelkezés módosítása is megtörtént, így az NMM korábbi jelentésében tett ajánlásai megvalósultak.

Az Intézet teljes befogadóképessége 889 fő volt, amelyből a látogatás napján 873 hely volt kihasználva, így a telítettség 98,2% volt. Időközben bővült az Intézet férőhelyeinek száma: a könnyűszerkezetes „C” épületben 440 fogvatartott elhelyezésére volt lehetőség 3-6 fős zárkákban.

A férőhelybővítést indokolta az is, hogy időközben bővült az Intézet profilja, mivel itt hajtották végre a Baranya megyei fogvatartottak elzárás büntetését. Az előző látogatás óta az összes nevelői státuszt sikerült feltölteni. Az NMM megállapította, hogy a 2020. évi látogatáskor tapasztalható túlszűfoltág megszűnt.

²⁷ CPT/Inf(2001)16: 11. Általános Jelentés 26. pont.

Az Intézet kapacitásbővítésével nem járt együtt a fegyelmi zárkák bővítése, ezért a mintegy 900 fős fogvatartotti létszámhoz 5 db fegyelmi zárka társult. Ideális esetben 15-20 db zárkával lett volna végrehajtható a fogvatartottak elkülönítése. Az NMM javaslatot tett több fegyelmi zárka kijelölésére.

Az Intézet többfajta diétát biztosított a fogvatartottak részére, de nem volt elérhető a vegetáriánus étkezés lehetősége.

Több fogvatartott kifogásolta, hogy nem volt folyamatos a melegvíz-ellátás az „A” és „B” épületekben.

A fogvatartottak és a hozzátartozóik közötti leggyakrabban használt kapcsolattartási mód a Skype és a telefon volt. 2022 májusától újból lehetőség volt a látogatófogadásra. A fogvatartottak azt kifogásolták, hogy a látogatófogadás során csak plexifallal elválasztva találkozhattak a családtagjaikkal.

Az egészségügyi ellátással kapcsolatban több fogvatartott panaszkolt, hogy nem, vagy csak jóval később kapták meg a gyógyszereiket, továbbá az is, hogy az egészségügyi dolgozók lekezelő módon viselkedtek velük.

2021-ben az Intézetben egy fogvatartott véget vetett az életének. A veszélyeztetett fogvatartottak kiszűrése és védelme csak akkor lehet hatékony, ha a pszichológusok megfelelő létszámban vannak jelen.

Az Intézet olyan szakmaképzéseket biztosított a fogvatartottak számára, amelyekkel a szabadulásuk után gyorsan el tudnak helyezkedni. Az indított képzések között megtalálható volt a divatszabó, kőműves, festő-mázoló, szociális gondozó és ápoló, burkoló és a kertész képzés.

Néhány fogvatartott elmondása szerint a szabadidős programokról csak akkor értesültek, ha az Intézetben valamilyen ellenőrzést tartottak, így azokon nem is tudtak részt venni.

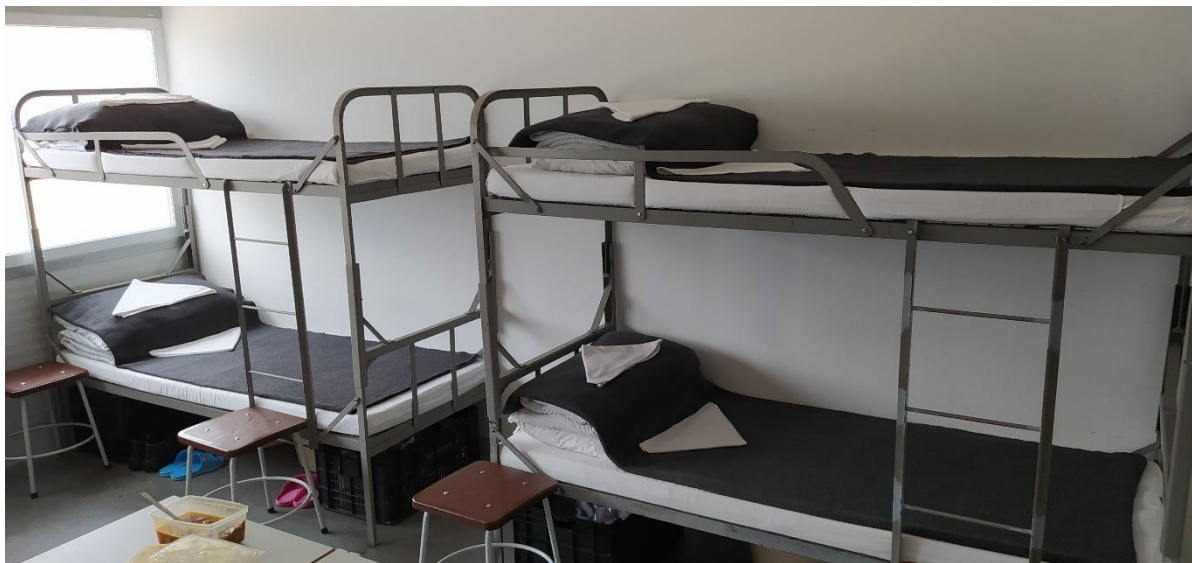
4. Ajánlások

- 1) Az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján felkérem a büntetés-végrehajtás országos parancsnokát, hogy vizsgálja meg, milyen módon lehet biztosítani a fizikai kontaktus lehetőségét a látogatófogadás során a fogvatartottak és a hozzátartozók között.
- 2) A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján *felkérem az Intézet parancsnokát, hogy*
 - a megnövekedett fogvatartotti kapacitáshoz igazodva jelöljön ki több fegyelmi zárkát;
 - tegyen intézkedést annak érdekében, hogy a fogvatartottak számára biztosítsák a vegetáriánus diéta lehetőségét;
 - gondoskodjon a folyamatos melegvíz-ellátásról minden épületben;
 - biztosítsa, hogy a fogvatartottak időben kapják meg gyógyszereiket és velük megfelelő hangnemben bánjanak az egészségügyi dolgozók;
 - törekedjen arra, hogy további pszichológus(oka)t vegyen fel a megnövekedett fogvatartotti létszám miatt;
 - intézkedjen, hogy a fogvatartottak időben értesüljenek a szabadidős programok időpontjáról.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

Melléklet

1. kép: Zárka a könnyűszerkezetes „C” épületben

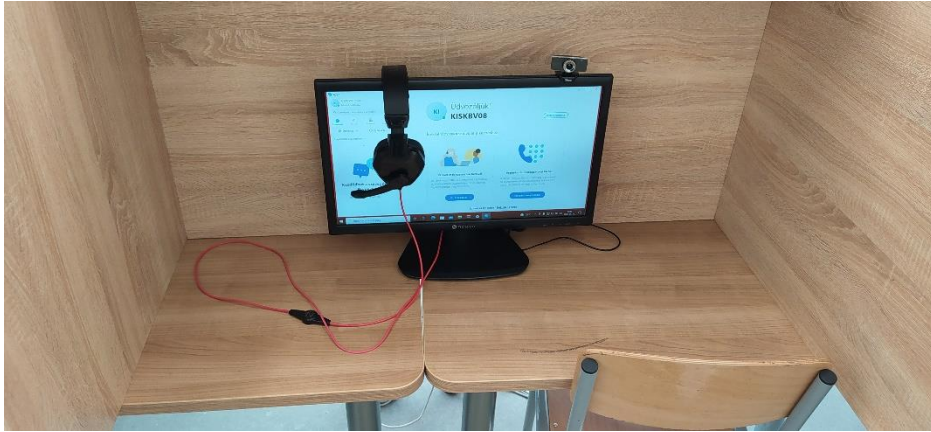
2. kép: Zárka a könnyűszerkezetes „C” épületben

3. kép: Látogatófogadó helyiség

4. kép: Skype terem

5. kép: Skype terminál

6. kép: Parancsnoki láda